

Esbjerg

København

Odense

Randers

Aalborg

Aarhus

Til

Social- og Boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil,

Formand for Folketingets Socialudvalg Rosa Eriksen

6-byerne

Esbjerg Kommune
Københavns Kommune
Odense Kommune
Randers Kommune
Aalborg Kommune
Aarhus Kommune

Den 3. februar 2023

Kære Pernille Rosenkrantz-Theil og Rosa Eriksen

I den nyligt overståede valgkamp var ønsker om afbureaukratisering og en mere generel frisættelse af velfærdsområderne højt på dagsordenen. Det er en dagsorden, vi bakker fuldt op om. Men vi konstaterer fortsat, at socialområdet virker underprioriteret i regeringens planer om frisættelse. Fra 6-byerne vil vi gerne pege på, at der også bør ses på socialområdets lovkompleks. Et første skridt kan være de konkrete dele af lovgivningen, hvor der kan laves en målrettet afbureaukratisering, som frigør ressourcer samtidig med, at borgernes livskvalitet kan øges.

Fra 6-byerne ønsker vi derfor at gøre opmærksom på en række udfordringer vedrørende de gældende magtanvendelsesregler og flytteregler, som vi mener har negative konsekvenser for borgernes tryghed, livsmestring og livskvalitet. De nuværende regler tilgodeser borgernes frihedsrettigheder og retssikkerhed – hvilket naturligvis er meget vigtigt – men vi mener, at reglerne bør få et gennemsyn, så omsorgen for borgerne får væsentligt større vægt.

Den omfattende registrerings- og dokumentationspligt på socialområdet tager i mange tilfælde tid fra medarbejdernes arbejde med kerneydelsen og den omsorg, som den enkelte borger mødes med, uden at dokumentationen bidrager til at øge borgernes livskvalitet.

Konkret peger vi på udfordringer inden for følgende dele af magtanvendelsesreglerne, hvor der er et uforholdsmæssigt stort dokumentationsomfang og uensartet praksis ift. andre velfærdsområder:

- Anvendelse af positioneringsseler og stofseler
- Flytning uden samtykke
- Låsning af døre og skabe

Som reglerne er nu oplever vi eksempelvis, at borgere forhindres i at deltage i hverdagsaktiviteter og opnå selvstændighed eller fratages muligheden for at følge med i deres omgivelser. Andre borgere mister muligheden for at blive flyttet til den type bolig, der vil gavne dem mest, og nogle borgere mister muligheden for at have en privatsfære eller risikerer at udsætte sig selv for fysisk eller psykisk mistrivsel. Disse problemstillinger er beskrevet nedenfor med uddybende anbefalinger til, hvad der bør ændres i de nuværende regler.

Esbjerg

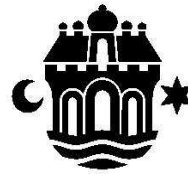
København

Odense

Randers

Aalborg

Aarhus

Fra 6-byerne håber vi, at vores henvendelse og de erfaringer, som den bygger på, giver anledning til ændring af reglerne. Vi stiller os gerne til rådighed for en uddybning af de udfordringer, som både borgere og forvaltning møder i forhold til magtanvendelsesreglerne samt af de løsningsforslag, der præsenteres nedenfor.

Med venlig hilsen

Nuuradiin S. Hussein, rådmænd, Job og Velfærd, Aalborg Kommune

Rosa Lykke Yde, formand, Socialudvalget, Randers Kommune

Jakob Lykke, formand, Social & Arbejdsmarkedsudvalget, Esbjerg Kommune

Karina Vestergård Madsen, socialborgmester, Socialforvaltningen, Københavns Kommune

Brian Dybro, rådmænd, Ældre- og Handicapforvaltningen, Odense Kommune

Anders Winnerskjold, rådmænd, Sociale Forhold og Beskæftigelse, Aarhus Kommune

Esbjerg

København

Odense

Randers

Aalborg

Aarhus

Udfordringer vedr. magtanvendelsesregler og flytteregler - eksempler og anbefalinger fra 6-byerne.

Udfordringer ved anvendelse af positioneringssele og stofsele

Positioneringssele anvendes typisk til borgere i kørestol, som har brug for fysisk støtte til at sidde oprejst og dermed undgå fysiske skader, smerter eller mistriivsel som følge af at bruge for meget energi på at opretholde en sund siddestilling.

Positioneringssele og stofsele (også kaldet 'faldsele') anvendes på baggrund af en sundhedsfaglig vurdering af den konkrete borgers behov for sele, herunder hvordan selet skal anvendes. Typisk vil en positioneringssele også fungere som faldsele, idet den forhindrer borgeren i at glide ud af kørestolen. Sele anvendes til borgere, der pga. deres funktionsnedsættelser ikke har mulighed for fri bevægelse. En blød stofsele skåner borgeren, eksempelvis ved at modvirke, at borgeren falder/glider ud af en kørestol.

I Danmark er fastspænding med stofsele i kørestol af borgere, der ikke kan samtykke, kun lovligt, hvis der er nærliggende risiko for, at borgeren lider væsentlig personskaade ved et fald, og det er således kun stofsele, der kan benyttes lovligt efter der er søgt om og bevilget forhåndsgodkendelse fra kommunalbestyrelsen.

Som eksempel kan nævnes, at det kan have stor betydning for den enkelte borgers livskvalitet, at der gives mulighed for at anvende positioneringssele også selvom borgeren ikke er i stand til at give samtykke hertil, og at der heller ikke er hjemmel til at give en forhåndsgodkendelse. De nuværende regler er blandt andet en udfordring for en borger, der ikke har muskulaturen til at sidde opret i en kørestol, og som pga. funktionsnedsættelse ikke kan give samtykke til fastspænding med sele. Her kan det blive nødvendigt i stedet at tippes kørestolen til en halvt liggende stilling. Denne stilling gør det svært for borgeren at deltage aktivt i hverdagsaktiviteter, og borgeren fratages selvstændighed ved fx ikke at kunne drikke selv. Samtidig fratages borgeren muligheden for at følge med i sine omgivelser. Hvis det havde været muligt at fastspænde borgeren med en sele, kunne borgeren være mere deltagende i sit liv og formentlig været i stand til at mestre flere hverdagsaktiviteter.

Fra 6-byerne vil vi opfordre til, at positioneringssele bliver omfattet af reglerne om magtanvendelse, og at der på særlige betingelser, og eventuelt på baggrund af en faglig vurdering, skal kunne gives en forhåndsgodkendelse til anvendelsen. For at sikre borgernes retsstilling bør der i så fald fastsættes regler for opfølgning og kontrol.

Med de reviderede regler om magtanvendelse fra 1. januar 2020 blev der ikke ændret i regler om forhåndsgodkendelse og samtykke. Vi oplever uklarhed omkring forståelsen af, hvad et samtykke er, når vi taler om borgere med en handleevne, der taler imod, at de kan give et gyldigt samtykke. Ifølge de almindelige regler for samtykke vil passivitet hos en borger aldrig kunne oversættes til et samtykke. Altså vil passivitet hos en borger med betydelig dårlig kognitiv funktionsevne tolkes som, at borger modsætter sig at få en stofsele på.

Når en borger ikke er tydelig i sin positive reaktion på at få fx en stofsele på, åbner det op for en registreringsproces, der er tidskrævende og fratager medarbejderne tid sammen med borgerne. Dette fordi det skal indberettes som en magtanvendelse hver gang en borger, som ikke kan give samtykke, får en stofsele på. På nogle tilbud anvendes der stofsele mange

Esbjerg

København

Odense

Randers

Aalborg

Aarhus

gange i døgnet, og det er en betydelig ekstra administrativ byrde at registrere anvendelsen af stofselen hver gang.

Helt overordnet vurderer vi, at der er behov for:

1. At det også bliver muligt at anvende positioneringsseler for borgere, som ikke kan give samtykke, eksempelvis ved forhåndsgodkendelse (som for stofseler).
2. At registreringsarbejdet i forbindelse med forhåndsgodkendelser bliver lettet – fx at der kun registreres som en magtanvendelse, hvis borgeren modsætter sig selen, eller at registreringsarbejdet ved forhåndsgodkendt magt i det hele taget lettes.

Fra 6-byerne vil vi desuden opfordre til, at lovregler om stofseler generelt gennemses for behov for ændringer, herunder betingelser, længde af forhåndsgodkendelse, registrering og indberetning samt tilsyn.

Regler for optagelse i særligt botilbud uden samtykke bør ensrettes

Vi oplever, at de gældende regler for optagelse i særligt botilbud for personer med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, der ikke kan give samtykke, ikke altid følger med de behov, som borgerne får gennem livet. Det er ikke altid muligt at flytte borgeren til det botilbud, der ud fra en socialpædagogisk- og sundhedsfaglig vurdering, vil være det bedst egnede til borgeren og selvom nære familierelationer og værge støtter og ønsker det for en borger, der ikke kan give samtykke.

Hvis borgeren skal flyttes uden samtykke, skal der sendes en anmodning til Familieretshuset, der herefter træffer en afgørelse. For at Familieretshuset kan træffe afgørelse om, at borgeren må flyttes, skal der bl.a. være risiko for, at borgeren lider væsentlig personskaade på sin nuværende bopæl, hvilket ikke altid er tilfældet, på trods af, at borgeren kunne have stor gavn af at flytte til et andet botilbud.

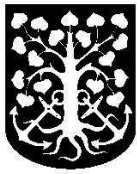
Et andet eksempel er, en borger der er visiteret til et skærmet tilbud uden fællesskab med andre beboere og her har modtaget en socialfaglig indsats, der gør, at borgeren efterfølgende vil kunne profitere af at bo i et fællesskab. Her kan hensynet til borgerens behov for fællesskab ikke udgøre hjemlen til flytning uden samtykke.

Inden for demensområdet er der en særregel, hvor personer med demenssygdom, der ikke kan give samtykke, kan flytte på plejehjem, hvis det af kommunen vurderes omsorgsmæssigt mest hensigtsmæssigt, hvis borgeren ikke modsætter sig dette (passiv accept), og værgeren er enig.

For at sikre alle borgere de bedste muligheder for udvikling og trivsel, opfordrer vi til, at reglerne ensrettes, så der ikke gøres forskel på borgere med demenssygdom og borgere med væsentlig nedsat psykisk funktionsevne. Det skal understreges, at forslaget er begrænset til en lille gruppe borgere med så lav funktionsevne, at den kan sidestilles med den, som borgere med demens har. Det skal i så fald være tydeligt, hvem der har kompetence til at foretage vurderingen af, om en borger er i målgruppen.

Låsning af skabe og døre

Låsning af skabe

Esbjerg

København

Odense

Randers

Aalborg

Aarhus

Enkelte borgere evner ikke at have fri adgang til tøj eller andre genstande i deres egne skabe, da de eksempelvis river deres tøj i stykker, spiser genstande, bliver bange og mister kontrol. Vi savner derfor en mulighed for at få forhåndsgodkendelse til at aflåse døre og skabe i borgers bolig.

På trods af en omfattende pædagogisk indsats er det ikke muligt at holde skabe åbne i disse få borgers bolig, uden at det samtidig bliver en trussel mod borgerens fysiske og psykiske helbred. I enkelte tilfælde løses dette med døgnbemanding tilknyttet borgeren, hvilket til gengæld fratager borgers mulighed for en privatsfære og det kan også bidrage til mistrivsel hos borgeren. Dertil kommer, at det er en meget udgiftskrævende foranstaltning og i en situation med rekrutteringsvanskeligheder, kan personaleressourcer udnyttes langt bedre til gavn for flere borgere.

Vi vil derfor foreslå, at det bliver muligt at få forhåndsgodkendelse til at låse skabe i disse særlige tilfælde. Det kan eventuelt være på baggrund af en lægefaglig vurdering. Reglerne skal naturligvis sikre, at der altid arbejdes målrettet og i videst muligt omfang på at forebygge behovet for brug af aflåsning. Formålet er også at undgå, at medarbejdere skal foretage ikke tilladte magtanvendelser for at give borgeren den rette omsorg og forebygge alvorlige helbredsproblemer.

Låsning af døre

Derudover oplever vi, at en gruppe af borgere med nedsat psykisk funktionsevne ofte søger mod døre væk fra deres afdeling. Der er tale om borgere, som ikke er trafiksikre, og som har brug for omsorg fra socialpædagogisk personale hele døgnet. Vi oplever, at denne gruppe af borgere bliver utrygge og stressede ved for mange åbne døre.

Vi savner i den forbindelse en øget mulighed for at låse døre på bostederne, som dog bør anvendes i begrænset omfang, fx med tidsafgrænsning og krav om målrettet socialpædagogisk plan for at kunne mindske situationer med behov for aflåsning.

Med de gældende lovbestemmelser er der kun hjemmel til at aflåse terrassedøre efter en forhåndsgodkendelse, og eneste mulighed er derfor ofte at mandsopdække disse borgere. Vi finder ikke, at denne løsning er den mindst indgribende, eller at den er værdig for borgeren.

Forslagene er begrænset til en lille gruppe borgere med demens og tilsvarende omfattende funktionsnedsættelser, der gør omsorgspligten relevant. Endvidere bør der opstilles klare betingelser, herunder f.eks., at socialtilsynet følger op på, om der er dokumentation for afprøvede alternativer, mindre indgribende tiltag og relevante refleksioner. Det forudsætter, at socialtilsynet er bekendt med forhåndsgodkendelsen. Det kan ske ved, at tilbuddet indberetter til socialtilsynet, når forhåndsgodkendelse tages i brug.